

Міжнародний гуманітарний університет

Фаховий коледж

Циклова комісія зі спеціальності Правоохоронна діяльність

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Домедична допомога

Галузь знань К Безпека та оборона

Спеціальність К9 Правоохоронна діяльність

Назва освітньо-професійна програма Правоохоронна діяльність

Освітньо-професійний рівень фаховий молодший бакалавр

Розробники і викладачі	Контактний тел.	E-mail
к.мед.н., доцент Кірпічнікова Катерина Петрівна	067-300-94-10	kirpichnikova.k@ gmail.com

1. АНОТАЦІЯ ДО КУРСУ

Дисципліна «Домедична допомога» дозволяє опанувати знання, вміння та практичні навички, які надають можливість фахівцєві швидко та правильно зорієнтуватися у невідкладній ситуації, уникнути фатальних помилок або втрати часу та здійснити першочергові кроки, які врятовують життя людині і/або стануть добрим підґрунтям для її успішного подальшого лікування у стаціонарі.

Предметом вивчення є організація надання домедичної допомоги при невідкладних станах, які виникають на виробництві, у побуті, під час дорожньо-транспортних пригод, катастроф, техногенних аварій, у військових ситуаціях та при гострих терапевтичних і хірургічних захворюваннях та термінальних станах.

Метою навчальної дисципліни «Домедична допомога» є засвоєння базових теоретичних положень домедичної допомоги, оволодіння практичними навичками надання невідкладної допомоги потерпілим на місці події та при транспортуванні до лікувального закладу.

Передумови для вивчення дисципліни. Даний курс вивчається на першого курсу і є своєрідним вступом до засвоєння і підґрунтям для удосконалення обов'язкових дисциплін: «Тактико-спеціальна підготовка», «Фізична підготовка».

2. ОЧІКУВАНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЯКІ ПЛАНУЄТЬСЯ СФОРМУВАТИ ТА ДОСЯГНЕННЯ ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

У процесі реалізації програми дисципліни «Домедична допомога» формуються наступні компетентності із передбачених освітньо-професійною програмою:

Інтегральна компетентність

Здатність вирішувати типові спеціалізовані задачі у галузі правоохоронної діяльності або у процесі навчання, що вимагає застосування положень і методів права та цивільної безпеки та може характеризуватися певною невизначеністю умов; нести відповідальність за результати своєї діяльності; здійснювати контроль інших осіб у визначених ситуаціях.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК8. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК)

СК2. Здатність професійно та ефективно діяти у складних ситуаціях службової діяльності.

СК6. Здатність забезпечувати особисту безпеку при виконанні службових завдань.

СК8. Здатність до застосування заходів з попередження та усунення непередбачуваних негативних явищ природного та соціального характеру (пожежі, аварії, повені тощо).

СК10. Здатність надавати невідкладну домедичну допомогу постраждалим особам.

СК16. Здатність застосовувати техніки і методи подолання ознак стресу та оптимізації стресостійкості у діяльності правоохоронців за напрямками роботи Національної поліції і міграційної служби.

Навчальна дисципліна «Домедична допомога» забезпечує досягнення **програмних результатів навчання (РН)**, передбачених освітньо-професійною програмою:

РН8. Розуміти принципи і мати навички етичної поведінки, соціально відповідальної та свідомої діяльності у сфері правоохоронної діяльності.

РН12. Забезпечувати особисту безпеку при виконанні службових завдань.

РН14. Надавати невідкладну (домедичну) допомогу постраждалим особам.

РН20. Вміти застосовувати засоби оптимізації психоемоційного стану, стресостійкості працівників правоохоронних органів, подолання стресу в умовах бойових дій та досягнення ціннісно-сміслового самовизначення як чинника ефективного професійного функціонування.

Заплановані результати навчання за навчальною дисципліною

Знання:

Особа, що здобуває освіту, має знати:

- основні ознаки невідкладних станів за наявності патології різних систем організму людини;
- найважливіші етіологічні і патогенетичні фактори формування патологічних процесів в організмі людини;
- загальні поняття про травму, види кровотеч, надання першої медичної допомоги;
- основи цивільного захисту;
- характеристики надзвичайних ситуацій природного, техногенного, воєнного і соціально-політичного походження;
- основні способи захисту населення в надзвичайних ситуаціях;
- основи тактичної медицини;
- особливості поведінки людей в надзвичайних ситуаціях та бойових умовах;
- основи медичного сортування при виникненні масових санітарних втрат; медична евакуація.

Навички:

1. Компетентності з інтерпретації, оцінки та узагальнення інформації і даних про стан здоров'я особистості; вміння застосовувати ці знання для розв'язання ситуаційних задач.
2. Компетентності з письмового й усного представлення практичних вмінь та навичок.
3. Здатність адаптуватися до нових ситуацій у професійній діяльності.
4. Здатність до колективних дій, доорганізації взаємодії в колективі.
5. Здатність працювати з інформацією, управляти та використовувати інформацію для професійної діяльності.
6. Проводити опитування і фізикальне обстеження та аналізувати їх результати у постраждалих.
7. Діагностика та надання першої медичної допомоги при:
  - зупинці кровообігу та дихання
  - ранах, травмах, гострій кровотечі
  - опіках, обмороженнях
  - нещасних випадках
  - гострих отруєннях
  - нервових захворюваннях, психоневрологічних порушеннях
  - рятувальних та інших невідкладних робіт
  - в умовах бойових дій.
8. Проведення медичного сортування при виникненні масових втрат. Медична евакуація.

3. ОБСЯГ ТА ОЗНАКИ КУРСУ

Загалом		Вид заняття (денне відділення / заочне відділення)			Ознаки курсу		
ЄКТС	годин	Лекційні заняття	Семінарські заняття	Самостійна робота	Курс, (рік навчання)	Семестр	Обов'язкова / вибіркова
3	90	18/4	36/8	36/78	1-й(на основі ПЗСО) 2-й(на основі БЗСО)	2-й(на основі ПЗСО) 4-й(на основі БЗСО)	Обов'язкова

--	--	--	--	--	--	--	--

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	Усього	Лекції	Практики	СР	Усього	Лекції	Практики	СР
Тема №1: Основи законодавства України щодо охорони здоров'я людини	6	2	-	4	6	-	-	6
Тема №2: Надання домедичної допомоги при раптовій зупинці серця	8	2	2	4	8	2	2	4
Тема №3: Домедична допомоги при порушенні прохідності дихальних шляхів та інших невідкладних станах	8	-	4	4	8	2	2	4
Тема №4: Загальні поняття про травму. Механізм травми. Домедична допомога при травмах окремих анатомічних ділянок	8	4	4	-	8	-	2	6
Тема № 5: Надання домедичної допомоги при кровотечах	6	-	4	2	6	-	2	4
Тема № 6: Домедична допомога при опіках, тепловому ударі, обмороженні, електротравмі, утопленні	6	-	2	4	6	-	-	6
Тема № 7 : Отруєння. Домедична допомога при отруєннях	8	2	4	2	8	-	-	8
Тема № 8: Надзвичайні ситуації природного, техногенного, воєнного і соціально-політичного характеру	4	-	2	2	4	-	-	4
Тема № 9: Основні способи захисту населення в надзвичайних ситуаціях	6	2	2	2	6	-	-	6
Тема №10: Основи рятувальних та інших невідкладних робіт	6	-	2	4	6	-	-	6
Тема № 11: Основні принципи надання домедичної допомоги в умовах бойових дій. Тактична медицина	6	4	2	-	6	-	-	6
Тема № 12: Надання допомоги в зоні тактичних умов	4	-	2	2	4	-	-	4
Тема № 13: Поведінка людей в надзвичайних ситуаціях і бойових умовах. Бойовий стрес: ознаки, профілактика, перша медична допомога	6	-	4	2	6	-	-	6
Тема № 14: Медичне сортування при виникненні масових санітарних втратах. Медична евакуація	8	2	2	4	8	-	-	8
Усього годин	90	18	36	36	90	4	8	78

5. ТЕХНІЧНЕ Й ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ / ОБЛАДНАННЯ

Здобувачі отримують теми та питання курсу, основну і додаткову літературу, рекомендації, завдання та оцінки за їх виконання як традиційним шляхом, так і з використанням платформи он-лайн навчання на базі Moodle. Окрім того, практичні навички у пошуку та аналізу інформації за курсом, з оформлення індивідуальних завдань, тощо, здобувачі отримують, користуючись комп'ютерними класами та бібліотекою.

Матеріальна база: Навчальні манекени для СЛР для дорослих – Brayden Basic, advanced, pro. Навчальні манекени для дитячої реанімації - Brayden Junior Advanced, Brayden Junior Pro. Навчальні манекени для СЛР немовлят - Brayden Baby Advanced, Brayden Baby Pro.

Манекени Брейдена є важливим інноваційним досягненням, що допомагає забезпечити ефективну СЛР-компетентність, на якій ґрунтується вся успішна реанімація.

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

До самостійної роботи здобувачів щодо вивчення дисципліни «Домедична допомога» включаються:

1. Знайомство з науковою та навчальною літературою відповідно зазначених у програмі тем.
2. Опрацювання лекційного матеріалу.
3. Підготовка до практичних занять.
4. Консультації з викладачем протягом семестру.
5. Самостійне опрацювання окремих питань навчальної дисципліни.
6. Підготовка та виконання індивідуальних завдань у вигляді есе, рефератів тощо.
7. Підготовка до підсумкового контролю.

Тематика та питання до самостійної підготовки та індивідуальних завдань

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1.	Основи законодавства України щодо охорони здоров'я людини	4	6
2.	Надання домедичної допомоги при раптовій зупинці серця	4	4
3.	Домедична допомоги при порушенні прохідності дихальних шляхів та інших невідкладних станах	4	4
4.	Загальні поняття про травму. Механізм травми. Домедична допомога при травмах окремих анатомічних ділянок	-	6
5.	Надання домедичної допомоги при кровотечах	2	4
6.	Домедична допомога при опіках, тепловому ударі, обмороженні, електротравмі, утопленні	4	6
7.	Отруєння. Домедична допомога при отруєннях	2	8
8.	Надзвичайні ситуації природного, техногенного, воєнного і соціально-політичного характеру	2	4
9.	Основні способи захисту населення в надзвичайних ситуаціях	2	6
10.	Основи рятувальних та інших невідкладних робіт	4	6
11.	Основні принципи надання домедичної допомоги в умовах бойових дій. Тактична медицина	-	6
12.	Надання допомоги в зоні тактичних умов	2	4
13.	Поведінка людей в надзвичайних ситуаціях і бойових умовах. Бойовий стрес: ознаки, профілактика, перша медична допомога	2	6
14.	Медичне сортування при виникненні масових санітарних втрагах. Медична евакуація	4	8
	РАЗОМ	36	78

7. ВИДИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Робоча програма навчальної дисципліни передбачає наступні види та методи контролю:

Види контролю	Складові оцінювання	Складові оцінювання	
		Для іспиту	Для заліку
поточний контроль , який здійснюється у ході: проведення практичних (лабораторних) занять, виконання самостійної роботи, індивідуальних завдань, дослідна робота здобувача тощо.		50%	100%
підсумковий контроль		50%	

Методи діагностики знань (контролю)	фронтальне опитування; наукова доповідь, реферати, усне повідомлення, індивідуальне опитування; робота у групах; ділова гра, розв'язання ситуаційних завдань, кейсів, практичних завдань, залік
--	---

**8. ОЦІНЮВАННЯ ПОТОЧНОЇ, САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ
З ПІДСУМКОВИМ КОНТРОЛЕМ У ФОРМІ ЕКЗАМЕНУ/ ЗАЛІКУ**

**ОЦІНЮВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ТА ФАХОВОЇ ПЕРДВИЩОЇ ОСВІТИ ЗА НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ У МІЖНАРОДНОМУ
ГУМАНІТАРНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ**

(поточний контроль, підсумковий контроль, загальний результат оцінювання)

ЗАЛІК

<i>Поточний контроль</i>			
Види роботи	Планові терміни виконання	Форми контролю та звітності	Максимальний відсоток оцінювання
Систематичність і активність роботи на практичних (лабораторних) заняттях			
1.1. Підготовка до практичних (лабораторних) занять	Відповідно до робочої програми та розкладу занять	Перевірка обсягу та якості засвоєного матеріалу під час практичних (лабораторних) занять	60
Виконання завдань для самостійного опрацювання			

1.2. Індивідуальне тестування, завдання, підготовка реферату (есе) за заданою тематикою	Відповідно до робочої програми та розкладу занять	Розгляд відповідного матеріалу під час аудиторних занять або ІКР ¹ , перевірка конспектів навчальних текстів тощо	20
Виконання індивідуальних завдань, дослідна робота здобувача			
1.3. Інші види індивідуальних завдань, в т.ч. підготовка наукових публікацій, участь у роботі круглих столів, конференцій тощо.	Відповідно до робочої програми та розкладу занять	Обговорення результатів проведеної роботи під час аудиторних занять, наукових конференцій та круглих столів.	20
Разом балів за поточний контроль			100
<i>Загальний результат оцінювання</i>			100

Поточний контроль знань здобувачів освіти при формі контролю **залік** (максимум 100 балів) оцінюється за шкалою («2», «3», «4», «5»), з обов'язковим переведенням балів за кожний вид роботи таким чином:

- за підготовку до аудиторних занять (максимум 60 балів) здобувачу освіти необхідно мати не менше 1/2 оцінок від загальної кількості практичних (лабораторних) занять, для переведу балів за підготовку до аудиторних занять середньоарифметична оцінка множиться на коефіцієнт 12;
- за виконання завдань для самостійного опрацювання (тестування, завдання, підготовка реферату (есе) за заданою тематикою) (максимум 20 балів) здобувачу освіти необхідно мати не менше 1/2 оцінок від загальної кількості програмного матеріалу, що виноситься на самостійне вивчення, для переведу зазначених балів середньоарифметична оцінка множиться на коефіцієнт 4;
- за інші види індивідуальних завдань, в т.ч. підготовку наукових публікацій, участь у роботі круглих столів, конференцій тощо (максимум 20-балів) здобувачу освіти необхідно мати не менше 1/2 оцінок від загальної кількості інших видів індивідуальних завдань, для переведу балів середньоарифметична оцінка множиться на коефіцієнт 4.

¹ Індивідуально-консультативна робота викладача зі здобувачами

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗА ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ

- «2»- виставляється за неправильну відповідь (письмову роботу), яка не відповідає змісту теми та свідчить про нерозуміння її основних положень;
- «3» -виставляється за відповідь (письмову роботу), яка відповідає змісту теми, але є неповною і неточною у визначенні понять, свідчить про неповне розуміння основних положень навчального матеріалу, свідчить про те, що знання здобувача мають фрагментарний, поверховий характер;
- «4» - оцінюється правильна і обґрунтована відповідь (письмова робота), з якої видно, що здобувач знає й розуміє теоретичний матеріал в обсязі навчальної теми, володіє необхідними навичками, не допускає суттєвих помилок.
- «5» - оцінюється повна, правильна, ґрунтовна відповідь (письмова робота) на запитання теми, що передбачає логічність і послідовність викладу матеріалу, володіння термінологією, показує вміння повно й глибоко використовувати теоретичні знання в практичній площині.

9. КРИТЕРІЇ ЗАГАЛЬНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ

(для екзамену / заліку)

Рівень знань оцінюється:

- «відмінно» / «зараховано» А - від 90 до 100 балів. Здобувач виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно знаходити та опрацьовувати необхідну інформацію, демонструє знання матеріалу, проводить узагальнення і висновки. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, під час яких давав вичерпні, обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;
- «добре» / «зараховано» В - від 82 до 89 балів. Здобувач володіє знаннями матеріалу, але допускає незначні помилки у формуванні термінів, категорій, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;
- «добре» / «зараховано» С - від 74 до 81 балів. Здобувач відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, але дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, реферату та активність у науково-дослідній роботі;
- «задовільно» / «зараховано» D - від 64 до 73 балів. Здобувач був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на середньому рівні, допускає помилки, серед яких є значна кількість суттєвих. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, рефератів (есе);
- «задовільно» / «зараховано» E - від 60 до 63 балів. Здобувач був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним

матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні, на всі запитання дає необґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки, має неповний конспект з завданнями до самостійної роботи.

- «незадовільно з можливістю повторного складання» / «не зараховано» FX – від 35 до 59 балів. Здобувач володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.

- «незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни» / «не зараховано» F – від 0 до 34 балів. Здобувач не володіє навчальним матеріалом.

ТАБЛИЦЯ ВІДПОВІДНОСТІ ЗАГАЛЬНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗА РІЗНИМИ ШКАЛАМИ

100-бальною шкалою	Шкала за ECTS	За національною шкалою	
		екзамен	залік
90-100	A	Відмінно	Зараховано
82-89	B	Добре	
74-81	C		
64-73	D	Задовільно	
60-63	E		
35-59	Fx	Незадовільно	Не зараховано
1-34	F		

10. ДОТРИМАННЯ ВИМОГ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Викладання та засвоєння навчальної дисципліни передбачає неухильне дотримання вимог академічної доброчесності, яка регулюється Законом України “Про освіту” та ст. 26 Закону України « Про фахову передвищу освіту», «Методичними рекомендаціями для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності» (Лист МОН № 1/9-650 від 23.10.18 року), іншими нормативними документами. Зокрема, основні засади дотримання академічної доброчесності визначено у «Положенні про академічну доброчесність у Міжнародному гуманітарному

університеті», «Кодексі академічної доброчесності Міжнародного гуманітарного університету» та «Інструкції щодо процедури технічної перевірки на наявність текстових запозичень (академічного плагіату)», затвердженої наказом МГУ від 03.05.2024 р., № 708а.

Відповідно до ст.42 Закону України “Про освіту” академічна доброчесність - це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Дотримання академічної доброчесності передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

12. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Захист Вітчизни. Основи медичних знань: підручник / Гудима А.А., Пашко К.О. та ін. – Тернопіль, 2019.- 238 с.
2. Екстрена та невідкладна медична допомога. У VI томах. Т. IV Клінічні маршрути (протоколи) пацієнта під час надання екстреної медичної допомоги на догоспітальному етапі: підручник для студ. Вищ. Навч. закл. / Крилюк В.О. та ін. - Київ: Ожива, 2020. - 300 с.
3. Екстрена медична допомога. Том I: допомога травмованим на догоспітальному етапі: національний підручник / В.О. Крилюк, С.О. Гур'єв, Г.В. Загорій, А.А. Гудима, Н.І. Іскра та ін. - Київ. - 2017. - 504 с.
4. Екстрена медична допомога : підручник / [М.І. Швед, А.А. Гудима, С.М. Геряк та ін.] ; за ред. М.І. Шведа. - Тернопіль: ТДМУ, 2015. - 420 с..
5. Домедична допомога (алгоритми, маніпуляції): Методичний посібник / В.О. Крилюк, В.Ю. Кузьмін, І.В. Кузьмінський, та ін. - Київ, 2017. - 120 с.
6. Домедична допомога. Серцево-легенева реанімація (алгоритми, маніпуляції): Методичний посібник / В.О. Крилюк, В.Ю. Кузьмін, І.В. Кузьмінський, та ін. - Київ, 2017. - 73 с.
7. Домедична допомога. Травма (алгоритми, маніпуляції): Методичний посібник / В.О. Крилюк, В.Ю. Кузьмін, І.В. Кузьмінський, та ін. - Київ, 2017. - 84 с.
8. Орлик В.В. Трансфузійна медицина: підручник. Видавництво «Медицина», 2023. 424 с.

Допоміжна

1. 30 Невідкладних станів в терапії : навчальний посібник / за ред. Проф. Ю.М.Мостового. Київ, 2017
2. Jean-Louis Vincen, Edward Abraham Textbook of critical care. Elsevier; 7th Edition, 2017
3. Екстрена медична допомога (догоспітальні протоколи): посібник / за редакцією професора О.В. Богомолець, професора Г.Г. Роціна. - Київ. Юстон. - 2016. - 212 с.
4. Цивільний захист : підручник / Сакун М.М., Окіпняк А.С.- Кам'янець-Подільський.- 2016.- 470 с.
5. Основи надання першої долікарської допомоги при нещасних випадках : методичні рекомендації / Петрищев А.С., Журавель М.О.- Запоріжжя.- 2017.- 45 с.

Інформаційні ресурси:

1. <https://moz.gov.ua/> - Міністерство охорони здоров'я України, реєстр медико-технологічних документів
2. <http://www.nbu.gov.ua/> - Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського
3. <http://www.esicm.org>
5. <https://www.cochrane.org> - Кокрейн - бібліотека : Cochrane Reviews - Кокрейнівська база даних систематичних оглядів
6. <http://www.nlm.nih.gov/> Національна бібліотека США з медицини (NLM) Ресурси для дослідників / Біомедична література
7. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/> - NCBI - Національний центр біотехнологічної інформації
8. <http://www.pubmed.gov> PubMed — електронна база даних медичних і біологічних публікацій
9. <http://www.library.gov.ua/> Національна наукова медична бібліотека України
10. <http://testcentr.org.ua/> Центр тестування МОЗ України
11. <http://www.pubmed.com/> Англomовна текстова база даних медичних та біологічних публікацій
12. <https://emedicine.medscape.com/> Англomовний веб - ресурс для лікарів та інших професіоналів охорони здоров'я